

КАФЕДРА СУСПІЛЬНИХ НАУК

Мистецтво як естетичний феномен

Освітній ступінь	Магістр	Курс	1
Спеціальність	026 Сценічне мистецтво	Семестр	1
Освітньо-наукова програма	Музична режисура		
Статус	Обов'язкова	ECTS	4
		Годин	120
		Лекції	14
		Семінари	14
		Самостійна робота	92
Семестровий контроль	екзамен		

Інформація про викладача

ПІБ	Андрущенко Тетяна Іванівна професор, доктор філософських наук
Профіль викладача	
e-mail	gerasimenko.tanya22@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни

Предмет «Мистецтво як естетичний феномен» є невід'ємною теоретичною складовою мистецько-філософської підготовки фахівця у сфері музичного мистецтва, базовою філософською дисципліною для магістрів всіх напрямків академічної підготовки. Вона сприяє формуванню цілісного світогляду майбутнього фахівця, формує наукові основи естетичного сприйняття дійсності, розуміння та активного творення мистецького процесу, осмислення суспільної ролі музики в сучасній культурі та творчого підходу до власної професійної діяльності. Дисципліна «Мистецтво як естетичний феномен» покликана навчити магістра розуміти мистецтво як форму суспільної свідомості та практичну діяльність людини у тріаді митець - мистецький твір – реципієнт, а естетичну проблематику як важливий теоретико-практичний вияв духовності людини.

Мета курсу – розглянути мистецтво як об'єкт філософської рефлексії, дослідити і реконструювати мистецький процес через його невід'ємні складові: митець - мистецький твір – реципієнт.

Завдання курсу – залучити магістрів до творчих науково-теоретичних дискусій з питань філософії мистецтва і ролі митця у формуванні сучасного культурно – мистецького простору та прищепити їм уміння орієнтуватися в складних філософсько-мистецьких проблемах.

Основні завдання курсу «Мистецтво як естетичний феномен» визначені необхідністю сформувати у студентів такі **компетентності**:

Інтегральна - Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у галузі професійної діяльності культуролога або у процесі навчання, що передбачає проведення дослідження та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов та вимог.

Загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
3. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
4. Здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети.
5. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові:

1. Усвідомлення взаємозв'язку культурних текстів та контекстів.
2. Здатність оцінювання та аналізу інформації у процесі реалізації професійної діяльності.
3. Здатність виявляти культурні потреби суспільства та його окремих груп та визначати шляхи їх задоволення, забезпечувати культурні права та свободи людини.
4. Усвідомлення соціальної та етичної місії культуролога, а також можливостей та особливостей практичного використання культурологічного знання.
5. Здатність до ефективної взаємодії з представниками інших професій, а також до залучення до розв'язання проблем культури представників громадськості.
6. Здатність критично осмислювати історичні здобутки та новітні досягнення культури.
7. Здатність професійно діагностувати, прогнозувати, проектувати й моделювати культурний розвиток різних культурних регіонів, художньої та візуальної культури.

Нормативний зміст підготовки студентів-магістрантів формулюється у наступних **результатах навчання:**

1. Розуміти специфіку та особливості реалізації культурних ідей, образів та смислів, а також критично оцінювати можливості їхньої інтеграції для розв'язання суспільно-значимих проблем.
2. Аналізувати текстові та візуальні джерела інформації щодо культурних явищ та процесів, верифікувати інформацію у відповідності до професійних задач.
3. Популяризувати професію культуролога, дотримуючись етичних принципів.
4. Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення професійних питань, презентації результатів дослідження та проектів.
5. Збирати, аналізувати та оцінювати емпіричні факти та здійснювати їх інтеграцію у відповідності до сучасних теоретичних уявлень відповідного напрямку культурології.

Магістри повинні знати:

- Світоглядну сутність основних етапів розвитку філософії мистецтва як складової двопредметної науки "Естетика";
- Базові поняття курсу «Мистецтво як естетичний феномен»;
- генезу становлення філософської думки у вивченні феномену митця;
- структурні складові мистецького твору як діалектичну взаємодію форми і змісту;
- основні етапи формування філософського осмислення ролі реципієнта у мистецькому процесі.

Магістри повинні вміти:

- аналізувати мистецтво як форму суспільної свідомості і духовно-практичної діяльності;
- виявити сучасне розуміння морфології, семантики, головних понять, і категорій класичної та пост класичної філософії мистецтва;
- охарактеризувати закономірності розвитку мистецького процесу та його складових;
- узагальнювати матеріал курсу та робити висновки щодо особливостей універсаму митця, проблем сучасного мистецького ринку та місця молодого музиканта у ньому;
- використовувати набуті навички та вміння у подальшій професійній діяльності, формуванні власної філософсько-мистецької культури та кар'єри.

Методика викладання передбачає читання лекцій, проведення семінарських занять, індивідуальну самостійну роботу магістрів.

Під час вивчення курсу планується написання контрольного тесту, підсумкових рефератів, захист яких виноситься на екзамен.

Для більш ефективної комунікації з метою розуміння структури навчальної дисципліни та засвоєння матеріалу використовується електронна пошта, месенджер Viber та Google Classroom, Google Meet). Під час навчання використовуються сучасні інформаційно-комунікаційні та мережеві технології для вирішення навчальних завдань, технічні аудіо та відео обладнання тощо.

Основні педагогічні принципи, що допомагають у досягненні максимального ефекту в навчанні та самостійній роботі магістрів:

1. Організація подачі навчального матеріалу крізь призму формування майбутньої професійної діяльності магістра.
2. Створення у навчальному процесі атмосфери творчої свободи та креативного інтелектуального пошуку.
3. Застосування у навчальному процесі сучасних технічних засобів, аудіо-, відео- матеріалів та відвідування культурно-містецьких закладів.

Навчальна дисципліна складається з одного модуля:

I. Мистецтво як об'єкт філософської рефлексії.

та трьох змістових модулів:

1. Мистецтво як діяльність та форма суспільної свідомості.
2. Митець у системі художнього процесу.
3. Реципієнт і мистецький ринок.

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

СПЕЦІАЛЬНІ (ФАХОВІ, ПРЕДМЕТНІ) КОМПЕТЕНТНОСТІ

1. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції в галузі сценічного мистецтва.
2. Здатність до комплексного оперування специфічною системою виражальних засобів (пластично-зображальними, звуковими, акторсько-виконавськими, монтажно-композиційними, сценарно-драматургічними тощо) при створенні та виробництві сценічного твору.
3. Здатність до публічної презентації результатів творчої (інтелектуальної) діяльності з метою популяризації українського й світового сценічного мистецтва.
4. Здатність до розуміння та комплексного оцінювання фундаментальних засад культурно-мистецьких процесів.
5. Здатність до ефективної комунікації у творчому колективі під час організації, реалізації та презентації сценічного твору.
6. Здатність брати участь у фахових дискусіях із питань історії сценічного мистецтва, актуального стану та тенденцій його розвитку.
7. Здатність до організації сценічних проєктів, фестивалів та мистецьких заходів.
8. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід різноманітними шляхами й засобами.
9. Вміння застосовувати знання з педагогіки у навчально-виховному процесі у закладах вищої освіти.
10. Вміння планувати та здійснювати наукові дослідження, готувати результати наукової роботи до оприлюднення.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу на основі сформованої системи знань, уявлень, інтересів.
2. Здатність застосовувати фундаментальні знання у практичних ситуаціях.
3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
4. Здатність оперувати новітніми інформаційними та цифровими технологіями у галузі культури і мистецтва.
5. Здатність бути критичним і самокритичним.
6. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
7. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати нові ідеї.
8. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.
9. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

1. Володіти професійними навичками зі створення продуктів сценічного мистецтва.
2. Відтворювати власну художню концепцію в творах сценічного мистецтва.
3. Здійснювати аналіз стилів та напрямів у мистецтві.
4. Вести фахову дискусію іноземною мовою.
5. Застосовувати інформаційні технології у професійній діяльності.
6. Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, приймати обґрунтовані рішення для їх розв'язання в процесі реалізації сценічного твору.
7. Оперувати системою виражальних засобів (пластично-зображальних, звукових, акторсько-виконавських, монтажно-композиційних, сценарно-драматургічних) при створенні та реалізації сценічного твору.
8. Аналізувати художній твір із метою його сценічної інтерпретації.
9. Обирати художні засоби, необхідні для реалізації задуму сценічного твору (проєкту).
10. Володіти термінологією сценічного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
11. Здійснювати педагогічну діяльність у сфері сценічного мистецтва.
12. Планувати та здійснювати наукові дослідження у сфері культури та мистецтва, готувати результати наукової роботи до оприлюднення.

Перелік тем

Тема 1. Предмет та завдання курсу «Мистецтво як естетичний феномен».

Тема 2. Морфологія та видова специфіка мистецтва.

Семинар. Семантика мистецтва.

Тема 3. Художній образ як форма мислення у мистецтві.

Семинар. Аналіз мистецького твору крізь призму художнього образу.

Семинар. Зміст і форма художнього твору.

Тема 4. Митець у мистецькому процесі.

Семинар. Історична інтерпретація постаті митця.

Тема 5. Геній та талант у мистецтві.

Семинар. Особливості організації мистецького процесу генія.

Тема 6. Реципієнт у мистецькому процесі.

Семинар. Реципієнт як продукт своєї суспільно-культурної епохи.

Тема 7 Реципієнт у музичному мистецтві.

Семинар. Зародження та розвиток мистецького ринку.

Форми та технології навчання

Лекції, семінарські заняття, диспут, презентація, з обов'язковим використанням інформаційно-комунікативних технологій, творчі есе, літературні та музичні інтерпретації, тематичні реферати.

Навчальні ресурси

Необхідна інформація до навчальної дисципліни надсилаються у відповідну групу «Дистанційне навчання»: <https://knmau.com.ua/virtualnij-tur/>.

Система оцінювання

№ з/п	Контрольний захід оцінювання	Всього %
1.	Участь у обговореннях та доповнення на семінарах	20
2.	Реферат за обраною тематикою	10

3.	Презентація досліджень за обраною тематикою	10
4.	Відвідування лекцій	10
5.	Підсумкова контрольна робота	10
6.	Екзамен (залік)	40
	Всього	100

Інклюзивне навчання

Навчальна дисципліна може викладатися для більшості магістрів з особливими освітніми потребами.

Неформальна освіта.

Передбачається у межах вивчення навчальної дисципліни участь магістрів у міжнародних та вітчизняних конференціях, конкурсах творчих робіт, круглих столах, відвідування культурно-мистецьких заходів, театрів, мистецьких експозицій та виставок, музичних фестивалів, конкурсів тощо.

Загальний підсумковий контроль полягає у підведенні підсумків виконання усіх семінарських та практичних завдань, що виконувалися протягом семестру, усуненням прогалин у засвоєнні окремих питань курсу та вирішенням питання про готовність кожного студента до заліку.

ОЦІНКИ “ВІДМІННО”: Досконала відповідь. Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний самостійно мислити, може визначати тенденції та протиріччя процесів, робить аргументовані висновки, вирішує творчі завдання.

ОЦІНКИ “ДОБРЕ”: Чіткі відповіді з незначними та несуттєвими неточностями, або ж відповіді правильні, однак неповні, або при всіх правильних відповідях відсутність самостійності мислення.

ОЦІНКИ “ЗАДОВІЛЬНО”: Схематичні, неповні або приблизні, частково неправильні відповіді, відсутність відповідей на допоміжні запитання викладача.

ОЦІНКА “НЕЗАДОВІЛЬНО”: неправильні відповіді на переважну більшість запитань, або повна відсутність відповідей. Студент не розуміє основного навчального матеріалу, не здатний відтворити сутність основних теоретичних понять.

Базова література

1. Естетика : навчальний посібник для гуманітарних спеціальностей / Л.М. Газнюк, С.В. Могильова, Н.О. М'яснікова, Н.М. Салтан. Київ : Кондор, 2011. 124 с.
2. Естетика : навчальний посібник для педагогів / під ред. Т.І. Андрущенко. Київ : Вид. НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. 594 с.
3. Естетика : Підручник / Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, О.І. Оніщенко, Д.Ю. Кучерюк / За заг.ред. Л.Т. Левчук. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
4. Естетика : посіб. для підгот. до іспитів / Л.М. Дубчак, П.С. Прибутько. Київ : Вид. Паливода А.В., 2007. 124 с.
5. Естетична освіта педагога : колективна монографія / [Андрущенко Т.І., Грицаєнко П.М., Дорога А.Є. та ін.] за ред. Андрущенко Т.І. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. 174 с.
6. Мовчан В.С. Естетика : Навчальний посібник. Київ : Знання, 2011. 527 с.
7. Андрущенко Т. Феномен естетичного. Київ : Знання України, 2007. 270 с.
8. Андрущенко Т.І., Дробот І.І., Легенький Ю.Г. Дизайн. Київ : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. 703 с.

Допоміжні

9. Адорно Т. Теорія естетики. Київ, 2002.
10. Арістотель. Поетика. Київ, 1967.
11. Бичко А.К. Леся Українка (Світоглядно-філософський погляд). Київ, 2000.

12. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. Основи дизайну Київ, Вид. ПАРАПАН, 2004. 240 с.
13. Бовсунівська Т. Історія української естетики першої половини XIX ст. Київ, Вид. Дім Д. Бураго, 2001. 344 с.
14. Бондаревська І.А. Парадоксальність естетичного в українській культурі 17–18 століть. Київ, Вид. ПАРАПАН, 2005. 308 с.
15. Буало Нікола. Мистецтво поетичне. Київ, Мистецтво, 1967. 134 с.
16. Булатов М.О. Естетика (Спостереження над її історією). Київ, Стилос, 2013.
17. Вернудіна І.В. Особливості понятійно-категоріального апарату теорії творчості в естетиці Івана Франка // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності : зб. наук. праць. Київ, 2000.
18. Веселовська Г.І. Театральні перехрестя Києва 1900-1910-х рр. (Київський театральний модернізм) / Державний центр театального мистецтва ім. Леся Курбаса. Київ, 2006.
19. Вінкельман Й.Й. Про художній ідеал прекрасного. Київ, 1990.
20. Гуменюк Т.К. Жак Дерріда і постмодерністське мислення / Т.К. Гуменюк. Київ, 1999.
21. Дженкс Ч. Мова архітектури постмодернізму. URL : <http://um.co.ua/7/7-12/7-121960.html>
22. Дідро Д. Парадокс про актора. Київ, 1981.
23. Дорога Є. Проблема традиції : історія і сучасний стан // Наукові записки : Релігієзнавство. Культурологія. Філософія : зб. наук. праць. Київ, 2000.
24. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Вінквіста Ч. та Тейлора В. Київ, Основи, 2003.
25. Жукова Н.А. Елітарність як компонент культури творення : досвід некласичної естетики. Київ, Вид. ПАРАПАН, 2010. 244 с.
26. Затонський Д.В. Модернізм і постмодернізм: Думки про одвічне коловертання витончених і невитончених мистецтв (Від творів Умберто Еко до пророка Еклезіаста). Харків : Фоліо, 2000.
27. Іммануїл Кант. Естетика. Львів, 2007.
28. Камю А. Міф про Сізіфа. URL : http://portfel.info/dir/k/kamju_alber/mif_pro_sizifa/246-1-0-680
29. Канарський А.С. Діалектика естетичного процесу. Київ, 2008. 380 с.
30. Кант І. Критика можливості судження. URL : https://stud.com.ua/36649/filosofiya/kritika_zdatnosti_sudzhennya
31. Коннов О.Ф. Історична динаміка художнього стилю. Київ, Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015.
32. Кучерюк А.Ю. Культура слов'ян. Україна в контексті культурно-історичних доль слов'янства // Історія світової культури : Культурні регіони. Київ, 2000.
33. Левчук Л.Т. Українська естетика XX століття в іменах : Гнат Хоткевич // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності. Київ, 2003.
34. Левчук Л.Т. Західноєвропейська естетика XX століття : Навч. посібник. Київ, Либідь, 1997. 224 с.
35. Левчук Л.Т. Психоаналіз : історія, теорія, мистецька практика : Навч. посібник. Київ, Либідь, 2002. 255 с.
36. Левчук Л.Т. Українська естетика : традиції та сучасний стан. Черкаси : Маклаут, 2011. 340 с.
37. Лексикон неокласики. Художньо-естетична культура XX ст. / Під ред. В.В.Бичкова // URL : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Buchkov_Lexikon/Lex_index.php
38. Лессінг Г.-Е. Лаокоон. Київ, Мистецтво, 1968. 288 с.

39. Лустенко А.Ю. Проблема буденності у філософсько-естетичному контексті. Київ, ПАРАПАН, 2011. 244 с.
40. Маламура О.О. Оскар Уайльд: «естетизм» в контексті романтичного проекту // Актуальні філософські та культурологічні проблеми сучасності / Зб. наук, праць (альманах). Київ, 2000.
41. Михайленко В. Є., Яковлев М.І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення. Київ, 2004.
42. Мовчан В. С. Героїчне у системі естетичних категорій. Львів, 1986.
43. Мурашкін М.Г. Естетика і символіка: монографія. Дніпро, ДДУВС, Моноліт, 2020. 240 с.
44. Овчаренко С.В. Інформаційність жанру. Одеса, 1998.
45. Оніщенко О.І. Художня творчість у контексті гуманітарного знання. Київ, 2001.
46. Павличко С.Д. Дискурс модернізму в українській літературі. Київ, 1999.
47. Павлова О. Онтологічний статус естетичного досвіду. Київ, ПАРАПАН, 2008. 262 с.
48. Панченко В.І. Мистецтво в контексті культури. Київ, 1998.
49. Поліщук О.П. Художнє мислення. Київ, ПАРАПАН, 2007. 208 с.
50. Попович М.В. Світогляд стародавніх слов'ян. Київ, 1985.
51. Роменець В.А. Психологія творчості. Київ, 2001.
52. Татаркевич В. Історія шести понять: Мистецтво. Прекрасне. Форма. Творчість. Відтворництво. Естет. переживання. Київ, Юніверс, 2001.
53. Український авангард (перша третина ХХ століття): метод. рек.:для студ. іст. ф-ту / Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка / Оксана Олександрівна Смержевська (упоряд.). Київ, Знання України, 2008.
54. Український авангард 1910—1930 рр. Київ, Мистецтво, 1996.
55. Український художній авангард: підруч. бібліогр. до теми: бібліогр. покажч. / Головне управління культури і мистецтв Київської міської держ. адміністрації; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки. Відділ мистецтв / Л.С. Криворучко (уклад.), М.Г. Іванова (уклад.). Київ, 2008.
56. Федій О. Естетичне виховання першокласників засобами української народної дитячої пісні: методичні рекомендації. Полтава, 1995. 32 с.
57. Франко І. Із секретів поетичної творчості. // Збір. тв.: в 50 т. Київ, 1981. Т. 31. С. 77–118.
58. Хасапетова М. Ернст Кассіер про символічну природу людини. URL : <http://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/21092>
59. Шіллер Ф. Естетика. Київ, Мистецтво, 1974.

Інформаційні ресурси

60. <http://nbuv.gov.ua/node/554> Пошук у електронному каталозі Національної бібліотеки імені В.І.Вернадського.
 61. <http://www.npu-etestet.com.ua/> Кафедра етики та естетики НПУ ім. М.П. Драгоманова.
 62. <https://www.facebook.com/etestet.npu.edu.ua/> Кафедра етики та естетики НПУ ім. М.П. Драгоманова.
- <http://filosof.com.ua/about.htm> Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди.
- <http://philpapers.org/browse/aesthetics/> Бібліографія з естетики.